

CO JE TO KOMERČNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ CIZINCŮ?

Z právního hlediska existují v ČR 2 základní systémy zdravotního pojištění, a to

1. veřejné zdravotní pojištění, které je veřejnoprávní a solidární a jehož účastníky jsou:
 - osoby s trvalým pobytem (tj. např. drtivá většina českých občanů)
 - cizinci – zaměstnanci a
 - občané jiných členských států EU a jejich rodinní příslušníci, a někteří cizinci ze třetích zemí žijící v EU, viz tzv. koordinační nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004, a
 - další vybrané skupiny (např. žadatelé o azyl)

Tyto osoby jsou účastníky veřejného zdravotního pojištění automaticky, přímo ze zákona, a to nezávisle na skutečnosti, zda hradí pojistné (nehrazením jim vzniká dluh, nezaniká však účast v systému), nemohou ze systému vystoupit; naopak nikdo jiný do systému nemůže dobrovolně vstoupit.

2. komerční zdravotní pojištění, které je ryze soukromoprávním vztahem obdobným pojištění auta či domu; na tento typ pojištění jsou odkázáni cizinci ze zemí mimo EU, kteří nespádají do veřejného systému, tj. např.¹:
 - živnostníci a jiní podnikatelé (OSVČ) – 77.158 osob,
 - ekonomicky neaktivní rodinní příslušníci zaměstnanců, OSVČ, ale i dalších cizinců či dokonce českých občanů – 10.651 osob,
 - studenti – 6.272 osob
 - cizinci bez oprávnění k pobytu nebo
 - cizinci pobývající v ČR krátkodobě (např. turisté).

Tito cizinci mají povinnost koupit si pojištění, jinak nezískají povolení k pobytu. Cizinci mají navíc i povinnost nosit s sebou doklad o pojistce, jinak mohou dostat pokutu od cizinecké policie.

Komerční zdravotní pojištění nabízí cizincům několik pojišťoven, a to zejména Pojišťovna VZP a.s. (dceřinná společnost Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR²), UNIQA pojišťovna a.s.³, VIKTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.⁴, Slavia pojišťovna, a.s.⁵, MAXIMA pojišťovna, a.s.⁶)

Ceny komerčního zdravotního pojištění jsou často netransparentní (některé pojišťovny totiž spolupracují s externími zprostředkovateli, kteří od pojišťoven dostávají provize). Ceny někdy závisí na věku. Pojištění na tzv. nutnou a neodkladnou péči lze získat za částku zhruba 5.000 Kč na rok, pojistné na tzv. komplexní péči stojí zhruba 3.000 Kč na měsíc (tzv. komplexní péče má o něco méně výluk než nutná a neodkladná péče).

Problémem však je, že pojišťovny vyžadují, aby cizinec uhradil pojistné předem na celou dobu povoleného pobytu, často na 2 roky.

Ve srovnání s veřejným zdravotním pojištěním je komerční pojištění nevýhodné pro pojištěné osoby, neboť zatímco cizinci mají povinnost zakoupit pojištění od určitých pojišťoven, zákon těmto pojišťovnám neukládá téměř žádné povinnosti, čehož pojišťovny využívají, a tak

- a) komerční pojišťovny nabízí výrazně užší rozsah hrazené péče (v pojistných podmínkách je určitý pojistný limit, např. 30.000 EUR, ale i mnoho různě definovaných výluk a jiných právních klíčků, které mohou činit úhradu péče nejistou)
- b) pojišťovny vůbec nejsou povinny uzavřít pojistnou smlouvu, takže je-li cizinec již nemocný, nikdo jej nepojistí (takto někdy nejsou pojišťováni cizinci starší např. 70 let)
- c) nevýhodné podmínky uzavírání smluv (pojistné se hradí dopředu, nespotřebované pojistné se nevrací)
- d) dražší pojistné (v některých případech)

Komerční pojištění je nevýhodné i pro zdravotnická zařízení, neboť díky výlukám v pojistných podmínkách nemocnice nemusí získat proplacenu ani tu péči, kterou byla povinna cizinci z důvodu záchrany jeho života poskytnout (např. cizinec je hospitalizován po kolapsu, avšak pojišťovna prohlásí, že jeho nemoc vznikla již před uzavřením pojistné smlouvy).

Komerční pojištění je nevýhodné i pro stát a pro rozpočty veřejných zdravotních pojišťoven, neboť těm nejvíce nemocným cizincům, jejichž léčba je i nejdražší (např. děti narozené s vrozenou vadou), nakonec stát z humanitárních důvodů udělí azyl či trvalý pobyt (veřejný systém tak nese náklady za ty nemocné, zatímco soukromé pojišťovny mají zisky z povinného pojišťování těch zdravých). Dle studie Organizace pro pomoc

¹ Údaje o počtech byly získány od MV ČR ke dni 31.12.2008.

² viz www.pvzp.cz

³ více info: http://www.uniqa.cz/uniqa_cz/cms/privat/foreignes/index.jsp

⁴ více info: <http://www.victoria.cz/index.php?id=804>

⁵ <http://www.slavia-pojistovna.cz/zdravotni-pojisteni-cizincu>

⁶ viz http://www.maxima-as.cz/pojisteni_cizinci.php

uprchlíkům z června 2009 by začleněním všech cizinců zvedly příjmy veřejných zdravotních pojišťoven o cca 400 milionů Kč.

Lze shrnout, že díky komerčnímu zdravotnímu pojištění

- cizinci v prvních letech svého pobytu zanedbávají péči o své zdraví, což může vést ke zvýšeným nákladům v budoucnu, kdy už tito cizinci budou mít trvalý pobyt a s ním i veřejné zdravotní pojištění
- existují rizika pro ochranu veřejného zdraví (např. léčba AIDS není hrazena)
- vznikají dluhy cizinců u zdravotnických zařízení
- existují tzv. „falešné pojistky“ a též produkty českých pojišťoven jsou – za provizi - prodávány různými nekalými zprostředkovateli, což přináší chaos a
- nejvíce nemocní cizinci jsou tzv. „nepojistitelní“

Z právního hlediska je velmi diskriminační, že do veřejného systému nejsou zahrnuti všichni výdělečně činní cizinci, kteří v ČR platí daně a sociální pojištění (např. živnostníci v systému nejsou), ani manželky a děti cizinců-zaměstnanců, kteří nejen odvádí daně ale i pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sami tedy pojištění jsou. Velmi nepováženou je např. situace cizinky-zaměstnankyně, která otěhotní nebo onemocní, v důsledku čehož jí zaměstnavatel neprodlouží pracovní smlouvu a ona se skončením zaměstnání ztratí i veřejné zdravotní pojištění, komerční pojišťovny ji odmítnou pojistit a ona si musí péči hradit sama.

Od roku 2007 se dokonce může stát i to, že veřejné zdravotní pojištění nemá ani manžel českého občana (dokud nezíská trvalý pobyt).

Komerční zdravotní pojištění je naopak velmi výhodné pro pojišťovny. Pojišťovna VZP a.s., která jako jediná zveřejňovala (do roku 2008) své příjmy a výdaje v této oblasti, měla následující bilance vybraného pojistného k výdajům na „likvidaci pojistných událostí“:

- nutná a neodkladná péče: rok 2006 (76,590.000 : 6,847.000); rok 2007 (69,975.000 : 5,331.000); rok 2008 (93,888.000 : 5,652.000)
- komplexní péče: rok 2006 (101,613.000 : 42,479.000); rok 2007 (88,513.000 : 27,379.000), rok 2008 (96,899.000 : 41,922.000).

zpracoval Mgr. Pavel Čížinský

KOMERČNÍ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ A VELKÁ NOVELA CIZINECKÉHO ZÁKONA 2010:

České pojišťovny provozující komerční zdravotní pojištění cizinců se již dlouhodobě snaží zajistit si monopol prosazením takové změny cizineckého zákona, že cizinecká policie nebude smět uznávat pojistky zahraničních pojišťoven (toto bylo zdůvodňováno tím, že některé zahraniční pojišťovny jsou údajně nesolventní a neproplácí péči českým zdravotnickým zařízením). V červnu roku 2009 se do zákona dostal tzv. poslanecký přílepek, dle kterého

- a) doklad o cestovním zdravotním pojištění musí být vystaven pouze pojišťovnou oprávněnou provozovat pojištění v ČR
- b) cizinec musí současně s dokladem předložit i účtenku o zaplacení pojistného na celou dobu povoleného pobytu.

Novela vedla od 1.1.2010 k vyloučení zahraničních pojišťoven, takže i ti cizinci, kteří měli velmi kvalitní zdravotní pojištění např. v USA, si musí kupovat ještě produkty českých pojišťoven. Toto vyvolalo protesty jak mezi cizinci (např. Američané žijící v ČR), tak mezi nevládními organizacemi zabývajícími se právy migrantů (např. členové Výboru pro práva cizinců při Radě vlády České republiky pro lidská práva) tak i mezi úředníky státní správy (Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo vnitra ČR). I z těchto důvodů měla aktuálně schvalovaná velká novela přinést lepší právní úpravu.

Novelu doprovázel od počátku velmi silný lobbying. Dne 11.8.2010 měla Nečasova vláda o novele jednat, avšak z tohoto jednání byla stažena a ministr vnitra John při tiskové konferenci prohlásil, že se tak stalo právě kvůli zdravotnímu pojištění. O týden později dne 18.8.2010 vláda schválila verzi, dle které byl monopol českých pojišťoven v podstatě zachován.

Při projednávání v Poslanecké sněmovně byl však ze strany několik poslanců (zejména Marka Šnajdra a Borise Šťastného, kteří jsou členy správní rady VZP ČR) vznesen pozměňovací návrh na obligatorní zavedení tzv. komplexní péče⁷, což by na jednu stranu do určité míry omezovalo výluky z pojištění, na druhou stranu by

⁷ Ustanovení § 180j odst. 7 zní: „Komplexní zdravotní péči se rozumí zdravotní péče poskytnutá pojištěnému ve smluvních zdravotnických zařízeních pojistitele bez přímé úhrady nákladů na léčení pojištěným s cílem zachovat jeho zdravotní stav z doby před uzavřením pojistné smlouvy. Z tohoto pojištění nesmí být vyloučena preventivní ani dispenzární zdravotní péče ani zdravotní péče související s těhotenstvím

mohlo znamenat razantní zvýšení cen pojištění (ze současných cca 5 tisíc Kč za rok na více než 30 tisíc Kč za rok⁸) a snad i vyloučení těch pojišťoven, které nemají dostatečný počet smluvních zdravotnických zařízení. Ministerstvo vnitra prostřednictvím ředitele odboru azylové a migrační politiky, Tomáše Haišmana nejprve tento pozměňovací návrh razantně odmítalo (např. na jednání bezpečnostního výboru dne 6.10.2010). Při hlasování ve 3.čtení dne 9.11.2010 však náhle ministr vnitra náhle změnil názor a vyslovil s návrhem na komplexní péči souhlas a vládní koalice jej schválila (ač návrh nebyl nijak formálně prodiskutován).

V Senátu naopak došlo k lobbyingu těch pojišťoven, které se zavedením komplexní péče nesouhlasí. Senátoři dne 8.12.2010 zákon vrátili, přičemž navrhl ze zákonné předlohy vyškrtnout právě povinnost komplexní péče pro cizince (monopol pro české pojišťovny zůstal nicméně zachován).

Dne 9.12.2010 uspořádal odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR informativně diskusní setkání se zástupci nevládních organizací zabývajících se migrací, kterého se zúčastnilo několik desítek osob. Při tomto setkání si ředitel Haišman přítomným veřejně postěžoval na silný lobbying a na korupci, které novelu provázely, a to jak při jednání v Poslanecké sněmovně tak při jednání v Senátu.

Dne 21.12.2010 bude o novele opětovně jednat Poslanecká sněmovna.

zpracoval Mgr. Pavel Čížinský

pojištěné matky a porodem jejího dítěte.“ Formulace je dosti nejasná. Např. jak se bude řešit, pokud cizinci bude muset poskytnou péči nemocnice, která není smluvním zdravotnickým zařízením?

⁸ To by v praxi znamenalo, že cizinec, který si chce prodloužit povolení na 2 roky, by musel zaplatit pojistné na celou dobu dopředu, tj. více než 70 tisíc korun. Čtyřčlenná rodina by pak za dvouleté prodloužení pobytu musela najednou zaplatit více než 200 tisíc korun.